

DEN NORSKE KIRKE
Agder og Telemark biskop

Visitaforedrag ved visitasen i Gjerstad og Vegårshei 4.-8.mars 2015.

Kjære Gjerstad og Vegårshei menigheter. Nåde være med dere og fred fra Gud vår Far og Herren Jesus Kristus.

Etter å ha lest litt om hva menighetene her i området har vært vant med fra tidligere, forstår jeg at et visitaforedrag må ha en viss lengde og innhold i Vegårshei og Gjerstad. Det fortelles om den store og kjente presten John Aas, som la ned et formidabelt arbeid i menigheten, hadde forberedt seg godt til talene. Det var en som kunne bekrefte: «Ja, når Aas kom på stolen, så talte han frit. I stive 2 timer. Mindre end 1 ½ var vidst aldrig.» Så nå vet dere hvor jeg har lagt listen for dette foredraget.

Dette er min første visitas i Aust-Nedenes prosti og også den første Ragnhild Eikeland Floberg har som prost. La meg begynne med å takke for fine dager hos dere som har gitt meg et godt og interessant innblikk i Gjerstad og Vegårshei menigheter.

En visitas åpner for et dypere kjennskap til menighetene og lokalsamfunnene. Takk for at dere delte både deres utfordringer og deres muligheter med meg.

Forrige visitas i både Gjerstad og Vegårshei var i 2003. Siden den gang har kirken fått et nytt visitasreglement der den viktigste endringen er at der dere tidligere hørte biskopen preke over alt, skal biskopen nå også høre de ansatte. Likeledes skal jeg observere hvordan menighetslivet er. Visitasen blir på den måten en synlig del av hvordan jeg som biskop utøver tilsynet med den lokale kirke, og jeg håper og ber om at visitasen vil være til inspirasjon for dere.

Vi har gjort interessante og lærerike observasjoner og vi har møtt utfordringer, men det vil jeg komme tilbake til. Nå vil jeg aller først takke alle dere som har vært med på forberedelse og gjennomføring av visitasen, og dere ansatte og frivillige, som året rundt går inn i gjerninger Gud legger foran dere i menigheten.

Forberedelsen

På forhånd har vi fått to gode visitasmeldinger; én fra Gjerstad og én fra Vegårshei. Visitasmeldingene gir en beskrivelse og en vurdering av det som har skjedd i de to menighetene siden forrige visitas og av situasjonen i dag.

Videre har prost Ragnhild Eikeland Floberg kontrollert kirkebøkene/kontordriften og rådgiver Geir Myre har hatt befaring og skrevet en rapport om soknenes kirker og kirkegårder. I tillegg til den lokale staben, har rådgiver Einar Sand fra bispedømmekontoret fulgt meg, likeledes

prost Ragnhild Eikeland Floberg, som er prosjektleder for visitasen. Prosten har også ansvar for å følge opp visitasen og rapportere om dette til biskopen.

Siden forrige visitas i 2003 har det naturlig nok skjedd noen endringer. I Gjerstad ble kirken restaurert i 2004 og framstår nå slik den gjorde da den var ny i 1848. Vegårshei kirke feiret 200-års-jubileum i 2010. Vegårshei ble et selvstendig sokn i 2008 og Gjerstad og Vegårshei er nå samarbeidene sokn. Begge menighetene har fått trosopplæringsmidler og Gjerstad har en trosopplæringskoordinator i 50%, mens Vegårshei har en i 30%. Begge menighetene har også tilgang på en diakonressurs gjennom prostidiakonen Per Emanuelen som ble tilsatt for vel et år siden.

Begge menigheter gir uttrykk for at det er et godt samarbeid med kommunene, noe som også er helt nødvendig for at både kirker, gravplasser og menighetens øvrige arbeid skal bli til bygdesamfunnenes beste.

Menighetene har flere gode tiltak til gagn for både kirken og kommunen. Kontakten med barnehager og skoler er god og det satses på trosopplæringsarbeidet. Vegårshei kan melde om et gledelig oppsving både ved at søndagsskolen er oppe og går igjen og barnekoret Sangskolen som er i stadig økning. Gjerstad nevner i sin visitasmelding den gode oppslutningen om barnekoret JIPPI, (som også fungerer som søndagsskole) og den fortsatt gledelig store oppslutningen om både dåp og konfirmasjon. Det er ingen selvfølge.

Menighetene samarbeider godt med både organisasjoner innen kirken, frivillige organisasjoner i bygdene og med andre kirkesamfunn, noe også visitasprogrammene for en stor del har båret preg av. Vegårshei nevner i sin melding spesielt samarbeidet med Normisjon, og Gjerstad nevner Det norske misjonsselskap spesielt. Begge fremhever også samarbeidet med de lokale frivillighetssentralene.

Det er også på sin plass å nevne arbeidet begge disse menighetene gjør for mennesker med nedsatt funksjonsevne. Gjerstad har en ALF-klubb for barn og unge mens Vegårshei har SIMEN-treff tilrettelagt for voksne.

Jeg leste i boken om Gjerstad kirke at det i 1870 kom klager på presten. Tatt opp i formannskapet:

«Her har i dag i Representantmøde været fremsat Ytringer om at Menigheden i det hele taget er misfornøiet med Sognepræstens Forhold til Børnenes Forberedelse til Konfirmationen, baade med de brutale og upassende Udtryk av Presten i hans Tale til Børnene og i Fremgangsmaade at Præsten tildele Børnene haarde Næveslag, og det endog for ubetydelige Forseelser, hvilket noksaa bekjent haver i siste Sommer fundet sted 3de Gange.»

Jeg kan bare berolige menigheten om at slike meldinger har ikke kommet til biskopen i dag. Verden går heldigvis fremover. Visitasen har vist at begge menighetene har meget kompetente og gode staber hvor medarbeiderne gjør sitt ytterste for at det skal være godt å høre til i menigheten.

Program/gjennomføring

Visitasen var lagt opp slik at vi var i Vegårshei på onsdag og i Gjerstad på torsdag. Vi startet med et møte med staben i Vegårshei onsdag morgen der vi etter en andakt gikk gjennom

programmet. Deretter gikk turen til ungdomsskolen hvor vi møtte elever som stilte meg mange gode spørsmål. Fra skolen gikk turen til Vegårshei Bo- og omsorgssenter før vi møtte kommuneledelsen representert ved ordfører og rådmann. Tema som særlig ble løftet frem på dette møtet var samhandling mellom den offentlige omsorg og kirken når det gjaldt retten til egen trosutøvelse for mennesker som er i den offentlige omsorg, bruken av prostidiakonstillingen, samt økonomien til denne stillingen.

Etter møtet med kommuneledelsen møtte vi ledelsen i Guds menighet hvor hovedtemaet var samarbeidet mellom menighetene, spesielt når det gjaldt ungdomsarbeidet.

På ettermiddagen hadde vi en hyggelig samling på Stuten Kafé der jeg fikk gleden av å hilse på og snakke med flere fra bygdas frivillighetsarbeid. Det ble også møte med representanter fra Den armenske apostoliske kirken. De gav oss to bøker om det forferdelige folkemordet som armenerne ble utsatt for for 100 år siden. Før kvelden ble avsluttet med en flott samling på Høgtun med et diakonalt fokus hadde jeg også et møte med menighetsrådet der temaet var «Hvilken vei går Vegårshei menighet?».

På torsdag var vi i Gjerstad menighet. Der startet også dagen sammen med staben med andakt og en gjennomgang av programmet før vi dro til Gjerstadheimen. Derfra gikk turen til kommunehuset og møte med kommuneledelsen ved ordfører, rådmann og kommunalsjef. Saker til drøfting der var i likhet med Vegårshei samhandling mellom kommune og kirke om egen trosutøvelse for mennesker i den offentlige omsorg, prostidiakonstillingen og samarbeidet mellom kommune og kirke.

Etter møtet med kommunen dro vi til Abel ungdomsskole der vi først hadde en samling med 10.klassinger hvor vi svarte på spørsmål fra elevene, før vi hadde et møte med RLE-lærerne og rektorene om samarbeid mellom kirke og skole. Til dette skolebesøket og møtet var også undervisningsrådgiver Maren Ingvaldsen med.

Fra skolen gikk turen til Brokelandsheia, hvor vi fikk et innblikk i den mangfoldige virksomheten ved Gjerstads utbyggingssted, med blant annet besøk i Den lille dyrehagen. Ingen kan være i Gjerstad uten å besøke Holmen gård. Heller ikke vi. Der fikk vi både omvisning, middag og hadde et møte med menighetsrådet der vi drøftet både det fremtidige samarbeidet mellom sognene i vårt prosti, og delte synspunkter på politiske innspill fra kirken. Kvelden og visitasen ble avsluttet med en flott lovsangskveld i Gjerstad kirke med etterfølgende kirkekaffe.

Jeg må i den anledning kommentere litt om sangen og musikken vi har fått oppleve disse dagene. I 1870 var det blitt installert nytt orgel i Gjerstad kirke for å få fart på salmesangen. Men sognepresten var ikke fornøyd. Tok derfor opp saken: ”Det måtte være noe galt med orgelet eller organisten, for det var vanskelig for allmuen å følge med i ukjente sanger,” var hans mening. Det vi har fått være med på vitner om at det hverken er noe galt med orglene eller de to organistene. Det var flott lovsang og musikk som har preget samlingene.

Oppsummering og utfordringer

Utfra det jeg har lest, hørt og observert under visitasen, vil jeg gi Vegårshei og Gjerstad menigheter noen utfordringer. Noen er felles, noen er spesielt til den enkelte menighet:

Felles:

1. Denne visitasen har gitt meg interessante innblikk i hvordan det er å være folkekirkemenigheter i Gjerstad og Vegårshei. Vi trenger å stå sammen og framelske den store VI-følelsen. La oss sammen bruke våre evner og ressurser til å bygge menigheter. Jeg ønsker å bekrefte de gode relasjonene begge menighetene har til kommunen, skoler og omsorgssenter. Fortsett å bygge disse videre ut. Også de gode relasjonene til bygdenes frivillighetsarbeid, lag og foreninger, organisasjoner, nabomenigheter og andre kirkesamfunn er viktige når det skal bygges gode og inkluderende bygdesamfunn, og vi kan være en folkekirke på stedet. Arbeid videre med dette. Da biskop Maroni var på besøk her i 1948 sa han noe klokt: «En bygd uten kirke, er som et ansikt uten øyne.»
2. Begge menighetene har nå sin del av den halve prostidiakonstillingen. Bruk Per Emanuelsen godt og sørg for at stillingen fortsetter utover den 3-års prosjektperioden vi nå er inne i. Jeg utfordrer begge menighetene til å arbeide for at denne stillingen blir innarbeidet i kommunenes budsjetter.
3. Arbeid for at det blir en god samhandling mellom den kommunale helse- og omsorgstjenesten og kirken for å sørge for at alle som er i den offentlige omsorg får anledning til egen trosutøvelse. Dere har fått gode verktøy for dette og jeg oppfordrer dere til å bruke dem.

Vegårshei:

1. Dere har en flott frivillighet i bygda og en stå-på-vilje til dugnad. Dette er en fantastisk ressurs. Bruk denne inn mot menigheten.
2. Dere har også en stor og levende frimenighet i bygda. Det gir både utfordringer og muligheter. Se på hva det er naturlig å samarbeide videre med Guds Menighet om. Det samarbeides allerede rundt konfirmanttur og arrangementet Firestarter. Se om ikke et samarbeid om trosopplæringen også vil være naturlig.
3. Grip fatt i gudstjenesten. Dere har vist at dere har gode ressurser. Se på muligheten for å opprette gudstjenesteteam samt bruke frivilligheten, og utfordre lag og foreninger mer inn mot gudstjenesten.
4. Dere har vært gode i inkluderingen av armenerne. Fortsett med det. Nå kommer det flere eritreere til Vegårshei, og jeg utfordrer dere til nå å tenke på hvordan dere vil inkludere disse i fellesskapet.

Gjerstad:

1. Det kan være dyrt med visitas. Da biskop Johan Storm Munch var er på visitas 1827, var han ikke veldig positiv den daværende kirken. Han kalt kirken for «et gammelt skrog», og at de derfor straks måtte sette i gang med å bygge en ny. Det var ikke alle innbyggerne enige i. Men biskopen holt på sitt, og mente at det var tømmer nok i bygda. Jeg har ingen grunn til å komme med slike pålegg i dag. Dere har en utrolig flott og velholdt kirke dere kan være stolte av med en god akustikk. Men dere har likevel en utfordring som dere nevner både i visitasmeldingen, og som vi drøftet med kommunen. Toalettforholdene i kirken må dere få løst. Jeg oppfordrer dere til i samarbeid med kommunen, å finne en god løsning for å bygge et handikaptoalett i eller i nær tilknytning til kirken.

2. Ta fram planene dere har for kirke-skole-samarbeidet og start et samarbeid med skolene for å revidere dem. Fortsett også å invitere til samarbeid med ungdomsskolen. Bispedømmets undervisningsrådgiver bistår dere gjerne i denne prosessen.
3. Dere har gode muligheter til samarbeid. Både med organisasjoner og frivillighet, lag og foreninger i bygda, og med andre menigheter i prostiet. Finn ut hvem dere vil samarbeide med og på hvilke områder. Med trosopplærere i alle prostiets menigheter ligger det godt an til å utvikle et samarbeid. Det samme gjelder gudstjenester, konfirmantarbeid, ungdomsarbeid og integreringsarbeid både i forhold til nye landsmenn og mennesker med nedsatt funksjonsevne.

Avslutning

Når jeg nå avslutter visitasen i Gjerstad og Vegårshei menigheter, fylles jeg av takknemmelighet og hilser dere med Paulus ord til menigheten i Tessaloniki: «Vi takker alltid Gud for dere alle når vi husker på dere i våre bønner. For vår Gud og Fars ansikt husker vi stadig på hvordan dere er virksomme i tro, arbeider i kjærlighet og holder ut i håp til vår Herre Jesus Kristus» (1.Tess 1, 2-3).

Så gjenstår det å takke for fellesskapet under visitasen. Dere har lagt ned et stort arbeid i forberedelse og gjennomføring. Takk til dere som har fulgt oss, takk til kommuner, råd og frivillige som har møtt oss. Takk til dere som ser til de praktiske utfordringene, sørger for god servering underveis og legger alt godt til rette.

Til sist en takk til dere som deltok på gudstjenesten i dag og til dere som har forberedt kirkekaffen. Det har vært godt å være sammen med dere.

Gud velsigne Gjerstad og Vegårshei menigheter!

Agder og Telemark bispestol
8.mars 2015

Stein Reinertsen
biskop